

DODENSPEL

Christian De Coninck

Dodenspel

Houtekiet

Antwerpen / Amsterdam

I

Vrijdag 1 september 1922 – 3 uur 's ochtends

De man was helemaal in het zwart gekleed. Hij had zijn donkere muts afgerold tot aan de kin en keek door de twee gaten die hij ter hoogte van de ogen had gemaakt. Hij ging totaal op in de nachtelijke duisternis. Aan zijn soepele bewegingen te zien was hij bijzonder lenig. Sinds het vallen van de avond al volgde hij een andere man. Die liep nonchalant door de straten en bekeek aandachtig elk huis dat hij tegenkwam. Met zijn linkerhand hield hij een tas vast die losjes over zijn rug was geslagen. Soms keek hij even achteloos achterom, maar hij zag niemand. Zijn achtervolger bleef volledig uit het zicht, maar hield hem nauwlettend in de gaten. Hij was de man gevolgd sinds die thuis was vertrokken, in een van de straten van de Marollen. Hij wist precies wie hij moest volgen en waarom. De klokken van de Sint-Michiels- en Sint-Goedelekerk sloegen driemaal. Het was drie uur in de ochtend. Dat betekende dat hij al meer dan vier uur achter de man aanliep, terwijl die rustig door de Brusselse woonwijken slenterde. Alsof hij iemand was die de slaap niet kon vatten en dan maar lukraak wat straten in- en uitliep. De man in het zwart wist wel beter. Hij had geduld. Hij moest wel. Als hij het bewijs niet afleverde, werd hij niet betaald en voor tienduizend frank kon hij best wel wat geduld opbrengen. Hij zou de man blijven volgen tot die zijn doel bereikte. Daarna zou hij toeslaan. In gedachten had hij al een geschikte plek gevonden om zich van

de man te ontdoen. Hij berustte in de situatie en bleef kalm. Zijn doelwit zou nu wel gauw tot de actie overgaan. Hij was nog geen enkele nacht zonder buit thuisgekomen, dit zou nu ook wel het geval zijn. Opnieuw keek de kerel achterom en de achtervolger had nog net de tijd gehad om zich in een deuropening terug te trekken en zich aan het zicht te onttrekken.

Michel Lefevre zocht zijn doel voor vannacht. Hij had al enkele huizen gezien, maar hij voelde zich niet op zijn gemak. Het was de eerste keer dat hij zich zo onrustig voelde. Het leek alsof iemand hem achtervolgde. Hij had al een paar keer omgekeken, maar hij had niemand gezien. En toch voelde hij iets, wat precies kon hij niet thuisbrengen, maar het maakte hem nerveus. Hij zette het van zich af en besloot nu bij de eerste gelegenheid toe te slaan. Hij liep verder de Terkamerenlaan af en zag een huis met een mooie voortuin en een brede ingang voor een koets. Hij keek nogmaals quasi nonchalant om zich heen en besloot te gaan kijken. Hij opende voorzichtig het metalen hek en liep met stevige en vastberaden tred naar de poort. Hij ging voorzichtig op zijn knieën zitten en keek door het grote sleutelgat. Hij zag dat de stalling leeg was. Dat kon maar een ding betekenen: de bewoners waren afwezig. Voorzichtigheidshalve trok hij aan de slinger van de bel en liet ze ettelijke keren luid klingelen. Hij ging achteruit en keek of er ergens licht werd ontstoken. Hij zag niets, maar nam het zekere voor het onzekere en belde nogmaals aan. Hij bleef rustig wachten en wist dat als er licht zou gaan branden, hij onmiddellijk de benen zou nemen. Er gebeurde niets. Als er personeel aanwezig was, dan waren ze zeker gewekt door de bel. In zulke huizen hing er immers een extra bel in de personeels-

vertrekken. Dat wist hij. De ramen bleven pikdonker. Hij zette zijn tas op de grond en haalde er een koevoet uit. Na nog eens goed rondgekeken te hebben stelde hij vast dat er niemand in de omgeving was en plaatste toen behendig de punt van de koevoet tussen de deur en de lijst. Hij oefende er druk op en hoorde het kraken, maar de deur brak niet. Hierna plaatste hij de koevoet ter hoogte van het slot en trok er hard aan. Toen voelde hij dat het slot een stukje meegaf, al loste het nog steeds niet. De inbreker gaf niet op en trok er voor een derde keer aan. Eindelijk gaf de deur mee en kon hij ze helemaal openduwen. Hij ging snel binnen en drukte de deur tot tegen de lijst. Uit zijn jaszak nam hij een kaars en ontstak deze in een vloeiende beweging. Het vlammetje verlichtte amper de ruimte, maar het gaf voldoende licht om niet te struikelen. Hij sloop de trap op tot aan het tussenverdiep. Na een snelle blik in het rond liep hij verder de trap op naar de hogere verdiepingen waar hij vermoedde dat de slaapkamers zouden zijn. Nog steeds op zijn hoede opende hij een willekeurige deur en zag dat het inderdaad een slaapkamer was. Het dubbele bed stond tegen de achterwand. Links en rechts stonden nachtafeltes en tegen de rijkversierde voorwand stond een grote *coiffeuse* met een middenlade en langs beide zijkanten twee kastjes van glimmend notenhout. Dat luxemeubel trok onmiddellijk zijn aandacht. Hij opende de lade, maar tot zijn grote ontgoocheling vond hij alleen kammen, borstels en andere spullen voor de verzorging van veeleisende dameskapsels. Hij opende het linker kastje en vond eindelijk wat hij zocht: een juwelenkoffertje. Teleurgesteld merkte hij dat het bijna leeg was. Die rijke luizen hadden hun juwelen meegenomen. Hij moest zich tevredenstellen met een gouden armband en twee gouden ringetjes. 'Beter dan niets,' dacht hij. Hij bekeek het rechter kastje, maar daar vond hij niets waardevols in. Hij besloot de

nachtkastjes te bekijken. Hij opende het deurtje van het linker nachtkastje. Opnieuw een ontgoocheling: niets bruikbaar. Ook in het rechter nachtkastje vond hij niets. Ten slotte besloot hij de andere kamers te doorzoeken. Hij ging de gang op en opende de tweede deur. Dat was een kinderkamer. Er stond een kinderbedje en een kinderbureau. ‘Godverdomme,’ vloekte hij, ‘die kinderen hebben een bureau.’

Hij herinnerde zich hoe hij zijn woordjes en zinnen moest schrijven aan de keukentafel en en telkens moest oprassen wanneer het eten klaar was. Hij was er nooit in geslaagd om voor bedtijd zijn huiswerk af te werken, wat hem op school stevast strafregels opleverde. Een keer had hij zich daarover tegen zijn vader beklagd.

‘School is voor luieriken. Gij gaat sebiet werken en geld binnenbrengen.’ Waarna hij een klinkende oorveeg kreeg. Hij besloot dan maar de straffen die hij op school kreeg niet langer uit te voeren. Na een tijdje moest hij nablijven. En nog eens. En nog eens. Tot zijn vader het op de heupen kreeg en hij niet meer naar school mocht gaan. Hij nam hem terstond mee naar de ijzerfabriek, waar hij de kolen in het hete vuur moest werpen. De onderwijzer was nog bij hen thuis gekomen en had zijn vader de levieten gelezen. Zijn zoon moest naar school komen, want er was leerplicht tussen de zes en veertien jaar. Zijn vader had eens luid gevloekt en een mes genomen waarmee hij de onderwijzer had bedreigd. ‘Maakt godverdomme, dat ge uit mijn huis zijt, vuile rat, of ik maak u kapot.’ De onderwijzer koos wijselijk voor een gezwinde vlucht vooruit en liep weg, nog naroevend dat hij naar de politie zou gaan.

Die laatste had hij nooit gezien. Voortaan bracht hij zijn dagen door in de ijzerfabriek.

Hij liet de kamer voor wat ze was en ging naar de volgende deur. Dat was duidelijk een mannenkamer. Een groot bed, een

tafel met schrijfgerei en twee nachtkastjes. Hij liep naar het bed en opende het linker nachtkastje. Dat was helemaal leeg. Hij opende het tweede nachtkastje en daar vond hij opnieuw een juwelenkistje. Hij opende het en keek verrukt. Er zaten vijf gouden zakhorloges in. Hij liet ze snel in zijn tas verdwijnen en ging naar beneden. Hij hoopte nog wat zilverwerk te vinden in de woonkamer. Hij had geluk. In een grote buffetkast vond hij een bestekkoffer met zilveren bestek. Dat zag hij aan het merkteken. Hij vulde zijn tas met de messen, de lepels, de vorken, het visbestek, de dessertlepels en de koffielepels. De rest liet hij ongemoeid, want hij kon niet alles dragen. Hij sloeg de tas over zijn rug. Het was een vruchtbare expeditie geweest, dacht hij.

Hij keek nog even rond of hij iets interessants zag en begaf zich naar de voordeur. Net toen hij de trap wou afgaan, voelde hij hoe plotseling een arm rond zijn hals werd geslagen en een andere hand zijn buit wegtrok. De kaars viel op de vloer en rolde met licht gebonk een voor een de treden van de trap af. Het vlammetje bleef branden en de kaars rolde tot tegen de voordeur. De man was zo geschrokken dat hij geen weerwerk bood, tot hij voelde dat hij niet meer kon ademen. Hij sloeg met zijn armen achter hem en stootte met zijn ellebogen, maar hij trof geen doel. Machteloos voelde hij hoe hij opgetild werd en zijn voeten in het luchtledige traptten. Hij besepte niet eens meer dat zijn nek met een snelle en harde draai werd gebroken. Zijn levenloze lichaam gleeed op de vloer.

De man rolde de muts tot op zijn voorhoofd en veegde het resterende zweet af. Uit zijn jaszak haalde hij een netjes opgeplooid grote jutte zak die hij naast de dode man openspreidde. Daarna nam hij een plooiemes en sneed de rechterpink van de man af. Die legde hij in een kartonnen doosje waarin een katonnen doekje lag. Toen schoof hij langzaam de voeten van het

slachtoffer in de jutezak, en gleeed hem over het lijk. Zodra de overleden inbreker erin zat, bond hij het uiteinde van de zak vast met een touw. Hij vloekte binnensmonds toen hij een brandgeur gewaarwerd. Het vlammetje van de kaars likte gewillig aan de houten onderkant van de deur. Vlug liep hij erheen en trapte de kaars uit. Het werd plots heel donker in het huis, maar hij merkte toch op dat de deur lichtjes aan het smeulen was. Met zijn voet trapte hij het vuur uit. Daarna ging hij terug naar boven en ontstak een kaars die hij bij zich had. Hij keek even rond, legde de tas met de buit uit de weg en tilde de jutezak op. Hij legde hem puffend over de schouder. Die man was zwaarder dan hij dacht. Moeizaam liep hij de trap af, opende de deur, blies de kaars uit en stapte naar buiten. De voordeur trok hij zo goed mogelijk dicht. Hij vertrok met zijn lading op de schouder. Met vaste tred liep hij in de richting van de Marollen. Hij was amper op de Louizalaan toen hij hoefgeklepper achter zich hoorde. Bij het omkijken zag hij een koetsier in de richting van het centrum rijden. Zonder aarzeling deed hij teken aan de koetsier op de bok, die onmiddellijk stopte.

‘Naar de Miniemenstraat,’ zei de man. Hij legde zijn zware zak in de koets en kroop erin.

De koetsier klakte met zijn tong en het paard zette zich in beweging. De man was blij dat hij zo vroeg in de ochtend vervoer op de kop had kunnen tikken, want het zou een helse klus zijn geweest om met zo’n zware zak de ganse Louizalaan af te stappen en dan nog naar het Justitiepaleis om zo de Miniemenstraat te bereiken.

De koetsier vroeg waar in de Miniemenstraat hij moest stoppen.

De man keek even naar buiten.

‘Hier is goed,’ zei hij.

Toen de koets stopte, stapte hij uit en trok de zak uit de

koets. Hij betaalde de koetsier en wachtte tot de man de straat uit was. Hij nam de zak over de schouder en liep nog een tiental meter naar een geparkeerde auto. Onverschillig wierp hij de zak op de achterbank en kroop zelf achter het stuur. Hij startte de auto en vertrok. Behoedzaam reed hij de Miniemenstraat uit, in de richting van de benedenstad en zo naar de kerk van Laken. Hij stalde zijn auto aan de zijkant van de kerk en stapte uit. Daar trok hij de zak uit de wagen en ging ermee richting het kerkhof. Het smeedijzeren hek was gesloten. De man nam een sleutel uit zijn jaszak en opende het hek. Hij ging binnen en deed het hek achter zich op slot. De volle maan verlichtte de paadjes en hij vond moeiteloos de weg. Hij wist dan ook precies waar hij heen ging. Na een paar honderd meter te hebben gestapt, vond hij het uitgegraven graf. Hij wist dat er vanochtend een begrafenis zou plaatsvinden. Het graf was diep. Hij liet het lijk in de zak erin rollen. Het kwam in de lengte neer. Met zijn schoenen schoof hij er aarde over. Hij keek in het graf en zag dat de jutezak volledig was bedekt met aarde. Straks zou er een kist op worden gelegd en het graf worden dichtgegooid. Niemand zou ooit weten dat er hier eveneens een dief werd begraven. Zorgvuldig keek hij nog eens rond of hij iets had achtergelaten. Toen dat niet het geval bleek, liep hij snel terug naar de uitgang. Een snelle blik door het hek verzekerde hem dat er niemand was. Tevreden deed hij het hek open, ging buiten en sloot het hek opnieuw af.

Hij stapte naar zijn auto en vertrok. Eenmaal onderweg zuchtte hij diep. Het was weer goed afgelopen, dacht de man, terwijl hij het kartonnen doosje bekeek dat naast hem op de zetel lag. Hij reed naar huis, parkeerde de auto, nam het doosje, stapte uit en ging naar binnen. In de slaapkamer kleeftte hij zich uit en legde zich doodvermoeid op bed. Hij viel onmiddellijk in slaap.

Zaterdag 2 september 1922 – 9 uur 's ochtends

Sinds vrijdag was Cyriel De Cruyenaere, een inspecteur bij de politie van het parket, niet meer te genieten. Hoofdcommissaris Pynaert – zijn toekomstige schoonvader – had hem en Polle Vandenbossch, een andere inspecteur, gevraagd om 's anderendaags om negen uur stipt in zijn kantoor te verschijnen. Cyriel had geprobeerd de reden te achterhalen, maar Pynaert had niets willen zeggen. Cyriel had ook Antoinette, Pynaerts dochter, voor zijn kar willen spannen om iets te weten te komen, maar Antoinette had niet thuis gegeven. 'Het is al erg genoeg dat je zoveel uren klopt, je hoeft het werk nu ook niet naar huis mee te nemen. Ga het hem zelf vragen,' had ze geantwoord.

Later aan tafel was Cyriel erover begonnen.

'Maar allee chef, je kan mij toch vertellen waarover het gaat?'

'Nee, Cyriel, als ik het je nu vertel dan weet het hele Justitiepaleis het al en bij uitbreiding gans Brussel. Dus nee.'

'Maar aan wie kan ik het zeggen? Ik ga niet meer naar het Justitiepaleis.'

'Je zal altijd wel een gelegenheid vinden.'

'Maar waarom wilt u het niet vertellen? Wilt u soms van ons af. Ik begrijp het: Polle is te oud voor dit werk en ik kan het niet aan. Is het dat wat u wil? Ons terugsturen naar de politie van Brussel? Heb dan ten minste het lef om het te zeggen.'

'Cyriel, je bent verdorie tweeëntwintig jaar, je gaat eerlang trouwen met mijn dochter en je wil vader worden. Gedraag je

dan als een volwassen man en niet als een klein kind,' vloog Pynaert uit.

Emilie legde haar hand op de arm van haar echtgenoot.

'Je weet, Cyriel, dat ik altijd jouw verdediging opneem tegen deze bullebak hier naast mij, maar nu moet ik toch zeggen dat hij een beetje gelijk heeft. Je gedraagt je echt als een klein kind. Als Lode het nu niet wil zeggen, heeft hij daar zijn redenen voor. En ja, je bent een flapuit, dat is zo.'

De Cruyenaere keek beteuterd in zijn bord en speelde wat met zijn eten terwijl hij goed besepte dat ze gelijk had. Hij had altijd de steun van Emilie gekregen en nu niet. Dat betekende dat hij te ver was gegaan. Hij keek Pynaert aan en mompelde:

'Mijn excuses, chef, u heeft gelijk.'

Zo at hij zwijgend verder. Zijn hart maakte even een sprongetje toen hij onder de tafel de hand van Antoinette op zijn knie voelde. Ze kneep er zachtjes in en Cyriel voelde zich langzaam ontspannen. Hij keek haar aan en ze gaf hem een warme glimlach. Hij zoende haar vlug op de mond en keek Pynaert uitdagend aan. De man wou iets zeggen, maar Emilie kneep in zijn arm, waarop Lode zuchtte en in stilte verder at.

Daarop had Cyriel het opgegeven. Toch kon hij de slaap niet vatten. Hij had zelfs zo erg gewoeld dat Antoinette hem genadeloos het bed had uitgezet. Hij was dan maar beneden in de sofa gaan slapen.

Om zes uur, zaterdagochtend, hield hij het niet meer uit. Hij moest weten wat Pynaert hun te melden had. Oneindig veel doemscenario's hadden hem de ganse nacht gekweld. Doodmoe was hij naar boven gegaan om zich te wassen, erop lettende dat hij Antoinette niet wakker zou maken. Hij scheerde zich met warm water dat hij van beneden had meegebracht, spoelde zijn gezicht af en kleepte zich aan. Hij nam de revolver uit het nachtkastje en stak hem in de holster. Zachtjes ging

hij naar beneden en dekde de tafel, hij schonk zich wat koffie in die al de ganse avond en nacht op de stoof had gestaan en waarin nog amper smaak zat. Achtelooos smeerde hij een dikke boterham met smout en legde er een dikke plak ham op. Hij begon smakelijk, maar gehaast te eten. Hierna nam hij nog een boterham en belegde die met een mooi laagje donkerrode pruimenconfituur. Terwijl hij at, nam hij zijn gamel en smeerde direct de boterhammen voor het middagmaal. Netjes legde hij ze in de gamel en sloot de metalen doos af. Nadat hij klaar was met eten, ruimde hij de tafel af, nam zijn gamel, trok zijn jas aan en vertrok naar het Justitiepaleis. Hij ging te voet, want hij zou het nogal mogen horen mocht hij de auto hebben genomen en Pynaert te voet had moeten gaan. Hij zette er flink de pas in. Het was even voor halfacht toen hij de zijdeur van het Justitiepaleis met zijn sleutel opende. Hier en daar brandde een klein lampje. Na al die jaren kende hij er de weg op zijn duimpje. Lang zou hij die kennis niet meer nodig hebben, want de politie van het parket verhuisde naar een gebouw naast het Justitiepaleis, samen met de procureur en de onderzoeksrechters. Eindelijk zouden ze verlost zijn van die muffige kelders waarin ze nu al bijna drie jaar kantoor hielden. Er waren geen ramen, er was geen verluchting, alleen maar kantoren zonder enige ziel. Gelukkig hadden ze nu toch al telefoon en was de verlichting versterkt, wat het werken toch enigszins aangenaamer maakte. De Cruyenaere had er tevens voor gezorgd dat de overige inspecteurs en de man van het secretariaat moderne schrijfmachines hadden gekregen. Het had wat voeten in de aarde gehad om die kerels met die machines te laten werken, maar eenmaal ze ermee konden omgaan, waren ze verkocht en wilden ze niets meer weten van pen en papier. Cyriel had aangedrongen dat ook Pynaert zo'n schrijfmachine zou gebruiken, maar de hoofdcommissaris had dat beslist afgewimpeld.

‘Ik heb personeel genoeg om dat te doen,’ had hij gezegd en daarmee was de kous af.

Cyriel opende de deur van zijn kantoor en dat van de hoofdcommissaris. Hun beide kantoren waren verbonden met een tussendeur.

Het was nog geen kwart voor acht. Hij zou wellicht nog meer dan een uur zijn nieuwsgierigheid moeten onderdrukken. Hij had gedacht om al even in de papieren van Pynaert te gaan neuzen, maar dat vond hij een brug te ver.

Hij zette dan maar koffie, versgemalen. De geur verspreidde zich in het kantoor en hij schonk zich een kopje in, waarna hij naar zijn eigen kantoor ging en een rapport begon uit te tikken.

Na een tijdje hoorde hij hoe de inspecteurs langzaam het kantoor binnengingen. Polle Vandenbossch stak zijn hoofd in de deuropening.

‘Is hij er nog niet?’ met een hoofdknik in de richting van het kantoor van Pynaert.

‘Nee, Polle. Nog niet.’

‘Heeft hij thuis iets gezegd?’

De Cruyenaere schudde het hoofd.

‘Ik heb zo lang aangedrongen dat ik iedereen van het gezin tegen mij in het harnas heb gejaagd.’

Vandenbossch moest lachen.

‘Zo ken ik je.’

Hij nam voor Cyriel plaats.

‘En nu ben je zeker blij dat je niet meer naar die officiersschool moet op zaterdag.’

‘Helemaal. Dat was echt een corvee aan het worden. Elke zaterdag naar de les. Naar kantoor komen is plezant, maar daar een godganse dag op de banken zitten en luisteren naar gezaag. Pffft.’